

HUOMIO!

Tässä liitteessä näkyy Järvenpään paikallisen vasun tekstit sellaisena kuin ne tulisivat olemaan 1.8.2026 lähtien. (Muutosmerkinnät näkyvät oheismateriaalissa.)

Otsikointi on perusteiden mukainen. Päivitetyt ja vielä tällä hetkellä voimassa olevat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet löytyvät ePerusteet-palvelusta:

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 - ePerusteet](#)

1.2. Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu

Järvenpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2022 perustuu Opetushallituksen 18.2.2022 vahvistamiin valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu ja hyväksytty suomeksi ja ruotsiksi annettavaa varhaiskasvatusta varten. Se otetaan käyttöön 1.8.2026 ja korvaa Järvenpään kaupungin aikaisemman varhaiskasvatussuunnitelman vuodelta 2022. Suunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee järvenpääläisiä kunnallisia ja yksityisiä päiväkoteja sekä kunnallista ja yksityistä perhepäivähoitoa. Järvenpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu siten, että valtakunnallista perustetekstiä on täydennetty paikallisilla pedagogisilla painotuksilla. Perusteteksti on erotettu käyttäen kursiiivia. Tällä tavoin on haluttu korostaa molempien asiakirjojen tärkeyttä ja varmistaa kokonaisuuden toteutuminen. Varhaiskasvatussuunnitelma julkaistaan sähköisessä muodossa kaupungin www-sivuilla.

Varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitu edellinen varhaiskasvatussuunnitelma ja varhaiskasvatuksesta koottu arviointitieto. Lisäksi on huomioitu esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmat lapsen oppimisen polun jatkumon turvaamiseksi. Järvenpään varhaiskasvatussuunnitelmassa on otettu huomioon Järvenpään kaupungin omat linjaukset, strategiat ja tavoitteet sekä paikalliset ominaispiirteet, lasten tarpeet sekä paikallista varhaiskasvatusta koskeva arviointitieto ja kehittäminen. Varhaiskasvatussuunnitelmaa täydentää Järvenpään kaupungin hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma, jossa määritellään kunnan hyvinvointityön tavoitteet vuosille 2026–2029. Lisäksi Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tekemä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026–2030 ohjaa rajapintatyöskentelyn kehittämistä sekä lasten ja nuorten elintapaohjauksen, turvallisen arjen, mielenterveyden ennaltaehkäisyn ja osallisuuden vahvistamista.

Järvenpään varhaiskasvatuspalveluiden tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista järjestämällä laadukkaita ja monipuolisia varhaiskasvatuspalveluja. Varhaiskasvatuspalveluilla tarkoitetaan kunnan järjestämää ja yksityisen tuottamaa varhaiskasvatusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, esiopetusta sekä lapsen kotona tapahtuvaa, yksityisen hoidon tuella järjestettyä hoitoa. Palveluohjaus tukee varhaiskasvatuspaikan hakemisessa ja antaa palveluneuvontaa.

Järvenpäässä arviointia toteutetaan sekä järjestäjätasolla että varhaiskasvatussyksiköittäin. Arvioinnin tarkoituksena on lapsen hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisen edellytysten edistäminen, lain tarkoituksen toteuttamisen turvaaminen sekä tiedon tuottaminen varhaiskasvatuksen kehittämiseksi paikallisesti ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi. Varhaiskasvatuksen yhteiset tavoitteet määritellään arviointitiedon perusteella ja ne asetetaan kutakin toimintavuotta koskeviksi.

Yksikkötasolla varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisesta vastaa päiväkodin johtaja. Hänen johdollaan yksiköissä käydään pedagogista keskustelua varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen varhaiskasvatuksen jatkuvasta kehittämisestä. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan yksikkötason lisäksi koko kaupungin tasolla sekä huoltajille osoitetuilla kyselyillä, päivittäisissä kohtaamisissa huoltajien kanssa sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa, joissa myös lapsen näkemykset tulevat kuulluiksi. Varhaiskasvatussuunnitelman arviointia ja varhaiskasvatuksen kehittämistä kuvataan tarkemmin luvussa 4.

1.3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Kuva 1 Järvenpään varhaiskasvatuspalvelut

Järvenpään varhaiskasvatuksessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on prosessi, johon sisältyy aloituskeskustelu sekä lapsen ja perheen tutustuminen varhaiskasvatuspaikkaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja sen arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Perhepäivähoidossa lasten

varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisesta vastaa perhepäivähoitaja yhdessä perhepäivähoidosta vastaavan päiväkodin johtajan kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan Järvenpäässä sähköisessä muodossa. Mikäli lapsi siirtyy toiseen varhaiskasvatusyksikköön, siirtyy suunnitelma sähköisesti tai huoltajan viemänä uuteen yksikköön. Lisäksi voidaan järjestää tiedonsiirtokeskustelu.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin osallistuvat lapsen huoltajien lisäksi moniammatillinen kasvattajatiimi sekä tarvittaessa muita asiantuntijoita. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen käytetään työvälineenä pedagogista dokumentointia, jonka avulla tehdään näkyväksi lapsen vahvuuksia, mielenkiinnonkohteita ja tarpeita.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan ne pedagogiselle toiminnalle asetetut tavoitteet, pedagogiset toimenpiteet ja tarvittaessa tukitoimet, jotka edistävät lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia hänen vahvuuksiaan, mielenkiinnonkohteitaan ja tarpeitaan vastaavalla tavalla. Tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan lyhyeen, konkreettiseen, helposti dokumentoitavaan ja arvioitavaan muotoon. Mikäli lapsi tarvitsee varhaiskasvatuksen aikana lääkehoitoa, sovitaan sen toteuttamisesta varhaiskasvatusyksikössä yhteistyössä lapsen huoltajien, päiväkodin johtajan, lapsen hoidosta vastaavan lääkärin ja lääkehoitoa toteuttavan varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Lääkehoito toteutetaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelman, kunkin varhaiskasvatusyksikön oman velvoittavan lääkehoitosuunnitelman ja paikallisten ohjeiden mukaisesti.

2.2. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Järvenpäässä varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa tapahtuva varhaiskasvatus voi olla koko- tai osaaikaista. Perhepäivähoidossa varhaiskasvatus on pääsääntöisesti kokoaikaista. Ympäri vuorokautista varhaiskasvatusta järjestetään keskitetysti. Esiopetusta täydentävä osaaikainen varhaiskasvatus järjestetään koulujen ja päiväkotien yhteydessä olevissa esiopetusryhmissä.

Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta järjestetään ostopalveluna yksityisen palveluntuottajan toimesta. Yksityisten palveluntuottajien toiminnan järjestämistä ja toimintamuotoja kuvataan ja tarkennetaan palvelusetelisääntökirjassa.

Kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen tukea tarvitsevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämisessä noudatetaan inklusion periaatetta. Lapsen tarvitsema tuki toteutetaan niin kunnallisten kuin yksityistenkin päiväkotien lapsiryhmissä sekä ja perhepäivähoidossa. Kullekin varhaiskasvatusyksikölle nimetty varhaiskasvatuksen erityisopettaja ohjaa tuen menetelmien käytössä ja vastaa verkostoyhteistyöstä lapsen tukea koordinoitaessa. Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana on kuvattu luvussa 5.

Varhaiskasvatuksen opettajat, sosionomit ja lastenhoitajat muodostavat moniammatillisen kasvattajatiimin. Perhepäivähoidon kasvattajatiimit muodostuvat useammasta perhepäivähoitajasta, joista kaksi perhepäivähoitajaa toimii tiimivastaavaparina. Kasvattajatiimit kokoontuvat säännöllisesti suunnittelemaan ja arvioimaan yksittäisten lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan ja kehittämään tiimin pedagogista toimintasuunnitelmaa.

Päiväkodin johtaja vastaa yksikkönsä vuosittain laadittavasta toimintasuunnitelmasta. Yksikön toimintasuunnitelmaa, joka sisältää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, turvallisuussuunnitelman sekä kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman, arvioidaan ja kehitetään päiväkodin johtajan johdolla säännöllisesti pidettävissä henkilöstökokouksissa. Toimintasuunnitelmaan kirjataan toimintavuodelle asetetut konkreettiset pedagogiset tavoitteet. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmassa kuvataan yksikössä olevat ennaltaehkäisevät työtavat, kuten pienryhmätoiminta ja suunnitelmallinen tunnetaitojen harjaannuttaminen. Ristiriitatilanteisiin ja kiusaamiseen puututaan osallistavan sovittelun menetelmin. Varhaiskasvatuksen palvelupäälliköt hyväksyvät toimintavuosittain kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen yksikkötasoiset toimintasuunnitelmat, jotka viedään tiedoksi opetus- ja kasvatuslautakunnalle.

2.3. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatuksessa aloittaminen

Järvenpään kunnallisessa varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen ja perheen varhaiskasvatuksen aloitusta yhtenäisin toimin. Kun huoltajat ovat vastaanottaneet varhaiskasvatuspaikan, he ovat yhteydessä päiväkodin johtajaan. Päiväkodin johtaja tai apulaisjohtaja tarkistaa lapsen ja perheen perustiedot ja kertoo varhaiskasvatuksen aloituskäytännöistä. Tämän jälkeen ryhmän henkilökunta on yhteydessä perheeseen ja sopii päiväkotiin tutustumisen aikatauluista lapsen huoltajan kanssa.

Tutustumiskäyntien aikana lapsi ja huoltajat tutustuvat yhdessä varhaiskasvatuspaikkaan. Huoltajat osallistuvat lapsensa kanssa varhaiskasvatuspaikan arjen toimintoihin ja voivat perehdyttää kasvattajia lapsensa tapoihin. Tutustumiseen tarvittava aika riippuu lapsen ja perheen tarpeesta.

Tutustumisen yhteydessä käydään aloituskeskustelu, jossa huoltajat saavat mahdollisuuden kertoa lapsen luonteesta, tavoista, leikeistä, lapselle tärkeistä ihmisistä ja omista ajatuksistaan liittyen varhaiskasvatuksen aloitukseen. Aloituskeskustelun lähtökohtana on kuuleminen, jonka avulla rakennetaan luottamuksellinen suhde lapseen ja huoltajiin sekä luodaan perusta alkavalle yhteistyölle. Huoltajien ja henkilöstön välinen yhteistyö on tärkeää ja mahdollistaa lasten tarpeiden tunnistamisen. Tutustumiskäyntien ja aloituskeskustelun

aikana kasvattajat kertovat päiväkodin ja ryhmän toimintatavoista sekä käyvät huoltajien kanssa läpi varhaiskasvatuksen yleiset käytännöt.

Yksityisissä päiväkodeissa aloituskäytännöt voivat poiketa yllä kuvatusista toimintatavoista. Lapsen ja perheen tarpeen mukainen tutustumisaika tulee kuitenkin aina mahdollistaa ja aloituskeskustelun toteutumisesta on huolehdittava. Lisäksi perhe tekee yksityisen palveluntuottajan kanssa sopimuksen palvelun tuottamisesta.

Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että huoltajille syntyy luottamus lapsen turvalliseen ja hyvinvointiin arkeen. Sujuva, päivittäinen vuoropuhelu huoltajien ja kasvattajien välillä helpottaa lapsen siirtymistä kodista varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksesta kotiin. Kasvattajan tehtävänä on tukea lasta kahden eri toimintaympäristön, kodin ja varhaiskasvatuksen, välillä. Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa kasvattaja auttaa lasta kestämään eron huoltajistaan ja liittymään osaksi lapsiryhmää.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinta

Päiväkotiin tutustumisen yhteydessä alkavan yhteistyön myötä käynnistyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinta, toteutus ja arviointi, joka jatkuu koko lapsen varhaiskasvatuksessa oloajan. Tutustumiskäyntien ja aloituskeskustelun aikana kuullaan huoltajien ja lapsen ajatuksia ja toiveita varhaiskasvatuksesta, jotta lapsi ja huoltajat kokevat varhaiskasvatuksessa aloittamisen turvallisena.

Tarvittaessa jo tutustumisaikana kirjataan ylös huoltajien ajatuksia ja toiveita varhaiskasvatuksen aloittamisesta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Viimeistään noin kahden kuukauden kuluttua varhaiskasvatuksen alkamisesta, huoltajien ja kasvattajien käymän keskustelun tuloksena, kirjataan lapselle oma varhaiskasvatussuunnitelma, jota arvioidaan ja päivitetään vähintään kerran vuodessa koko varhaiskasvatusajan.

Siirtyminen toiseen varhaiskasvatuspaikkaan

Järvenpään varhaiskasvatuksessa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan lapsen ihmissuhteiden pysyvyys ja jatkuvuus. Lapsen siirtyessä saman päiväkodin sisällä toiseen ryhmään kasvattajat huolehtivat, että lapsi pääsee tutustumaan uuteen ryhmään osana varhaiskasvatustoimintaa. Lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen toimitaan samoin kuin varhaiskasvatusta aloitettaessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirretään uuteen varhaiskasvatuspaikkaan. Esiopetusyksiköissä järjestetään lapsen ja huoltajien yhteinen tutustumisaamupäivä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja tiedot lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta on mahdollista siirtää myös yhteisessä tiedonsiirtokeskustelussa tulevaan ryhmään. Keskusteluun osallistuvat tällöin vanhan ja uuden varhaiskasvatusryhmän opettaja, sosionomi tai lastenhoitaja sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja muut lapsen ja perheen kanssa toimivat verkostot. Huoltajat kutsutaan mukaan keskusteluun.

2.4. Arvoperusta

Lapsuuden itseisarvo

- Toimintamme keskiössä on lapsi
- Vuorovaikutuksemme on myönteistä, hyvinvointia tukevaa, avointa ja kunnioittavaa
- Havainnoimme ja dokumentoimme lasten arkea ymmärtääksemme lasten kokemusmaailmaa
- Huomioimme lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden kaikessa toiminnassa
- Autamme lasta tunnistamaan omat vahvuutensa ja oppimisen tapansa

Ihmisenä kasvaminen

- Vastaamme siitä, että ryhmän ilmapiiri mahdollistaa turvaa, lämpöä, innostusta ja välittämistä
- Teemme, oivallamme, koemme ja opimme yhdessä lasten kanssa
- Vuorovaikutuksemme on sensitiivistä. Tarjoamme jokaiselle lapselle läsnäoloa ja hyväksyntää.
- Olemme vastuullisia ja ammatillisia. Annamme palautetta onnistumisista ja huomaamme hyvän.
- Arvioimme, kokeilemme ja kehitämme uutta aktiivisesti.

Lapsen oikeudet

- Varmistamme, että lapselle syntyy kokemuksia omana itsenään hyväksytyksi tulemisesta sekä ryhmään kuulumisesta
- Hyödynnämme ryhmän vahvuuksia ja mielenkiinnon kohteita sekä lasten ideoita ja oivalluksia toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- Vastaamme lapsen erilaisiin tunnetiloihin ja tarpeisiin lämpimästi ja tarkoituksenmukaisesti
- Käytämme monipuolisesti erilaisia kommunikointikeinoja lasten tarpeiden mukaan
- Lapsella on oikeus pitkäkestoiseen leikkiin
- Kasvattajat vastaavat lasten moninaisten tarpeiden tunnistamisesta ja niihin vastaamisesta.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

- Kasvattajayhteisö on mallina lapselle turvallisesta, kunnioittavasta ja luottamusta herättävästä vuorovaikutuksesta
- Varmistamme, että lapsella on mahdollisuus olla osallisena toiminnassa omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti
- Varmistamme, että pienryhmät ja joustavat ryhmittelyt ja muut yleisen tuen menetelmät tukevat kunkin lapsen hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista
- Kasvattajayhteisön myönteisessä ilmapiirissä lapsi saa turvallisesti harjoitella itseään koskevien valintojen tekemistä, toisten huomioon ottamista ja yhdessä toimimista
- Kasvattajat kohtaavat jokaisen lapsen yksilönä ja tukevat hänen identiteettiään. Kasvattajat sallivat lasten ilmaista itseään eri tavoin ja rohkaisevat tekemään valintoja ilman stereotypioita.

Perheiden monimuotoisuus

- Suhtaudumme kunnioittavasti perheiden monimuotoisuuteen sekä perheiden kieliin, kulttuureihin ja katsomuksiin
- Kohtelemme perheitä tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- Otamme perheet vastaan lämpimästi ja arvostavasti

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

- Kasvattajayhteisö toimii esimerkkinä liikkuvaan, terveelliseen ja ekologiseen elämäntapaan kannustamisessa
- Lapsi harjoittelee yhdessä kasvattajan kanssa huolehtimaan itsestään, tavaroistaan ja lähiympäristöstään sekä kasvamaan yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen
- Toiminnassa huomioidaan ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys.

Arvoperustan toteutumisen seuranta ja arviointi

Arvojen toteutumista seurataan ja arvioidaan lasten kanssa arjen toiminnoissa. Huoltajat osallistuvat arviointiin varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö seuraa ja arvioi arvoperustan toteutumista varhaiskasvatusyksikön tavoitteellisessa vuoropuhelussa, pedagogisissa palaverissa sekä yksikön toimintasuunnitelman ja -kertomuksen laadinnassa.

2.5. Oppimiskäsitys

Järvenpään varhaiskasvatuksessa korostuu oppimisen ilo ja myötäinto. Kasvattaja arvostaa lapsen näkemyksiä, kannustaa, antaa palautetta, esittää oppimista edistäviä kysymyksiä ja jakaa oppimisen iloa yhdessä lasten kanssa. Hän tarttuu lasten oppimismahdollisuuksiin aina niiden ilmetessä. Kasvattaja on aktiivisesti lapsen mukana ihmettelemässä maailmaa ja löytämässä ratkaisuja erilaisiin pulmiin ja haasteisiin. Lasten omille ajatuksille ja kysymyksille jätetään aikaa ja tilaa. Kasvattaja rakentaa lasten kanssa oppimisympäristöä, joka edistää lasten ajattelun, ongelmanratkaisun ja mielikuvituksen kehittymistä sekä innostaa lapsia oppimaan.

Lasten fyysisellä aktiivisuudella samoin kuin levolla, ravitsemuksella ja turvallisuuden tunteella on merkittävä vaikutus oppimiseen. Eri kasvuympäristöjen, kodin sekä varhaiskasvatuksen, vuorovaikutus ja yhteistyö on tärkeää lasten oppimisen tukemisessa. Iän ja kehityksen myötä sekä kasvattajan tukemana, lapset oppivat havainnoimaan ja tunnistamaan omaa oppimistaan ja vahvuuksiaan.

2.6. Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Järvenpään varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä sitä, että kasvattaja on työssään tietoisesti läsnä ja eläytyy vuorovaikutukseen lasten kanssa. Kasvattaja luo omalla toiminnallaan lämpimän ja sallivan tunneilmapiirin, jossa toteutuu myönteinen, avoin ja kunnioittava vuorovaikutus. Kasvattajalle pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana on lapsiryhmän tunteminen ja havainnoinnin kautta saatu tieto jokaisesta lapsesta. Kasvattaja havainnoi lapsia erilaisissa tilanteissa, toimii tilanteiden mukaisesti ja ottaa toimintaa suunnitellessaan huomioon lasten kehitykselliset tarpeet, heidän kiinnostuksen kohteensa sekä kokonaisvaltaisen tapansa toimia.

Kasvattajan ammatillinen osaaminen pohjautuu koulutukseen ja kokemukseen. Osaaminen kehittyy työssä ja työyhteisössä keskustelujen, yhteisen oppimisen ja osaamisen jakamisen kautta. Kasvattajan tulee tiedostaa ja aktiivisesti arvioida omaa toimintaansa. Oman työn kehittäminen on jokaisen kasvattajayhteisön sekä yksittäisen kasvattajan vastuulla. Järvenpään varhaiskasvatus järjestää säännöllistä koulutusta henkilöstölleen. Kasvattajayhteisön toiminta perustuu työyhteisössä käytäviin pedagogisiin keskusteluihin sekä niissä sovittuihin oppimista ja hyvinvointia edistäviin, kasvattajan tietoihin toimintatapoihin. Järvenpään varhaiskasvatukseen on luotu Osallisuuspakki kasvattajille työvälineeksi, joka tarjoaa keinoja lasten ja huoltajien osallisuuden vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa. Osallisuuden vahvistamisen tavoitteena ovat innovatiiviset, sosiaalisesti taitavat, itsenäisesti ajattelevat, aktiiviset ja vaikuttamaan pyrkivät lapset.

Päiväkodeissa varhaiskasvatuksen opettaja vastaa siitä, että lapsiryhmän pedagoginen toiminta koostuu monipuolisesti ja suunnitelmallisesti eri oppimisen alueiden sisällöistä. Sisällöt vievät eteenpäin sekä yksittäisen lapsen että koko lapsiryhmän kasvua, oppimista ja hyvinvointia varhaiskasvatussuunnitelmien mukaisesti. Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on myös huolehtia monipuolisten työtapojen käytöstä ja oppimisympäristöjen muokkaamisesta yhdessä lasten ja kasvattajatiimin kanssa.

Kaikki lapsiryhmässä työskentelevät kasvattajat osallistuvat lasten havainnointiin, tiimin toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tiimipalaverissa käydään yhteistä keskustelua mm. lasten tarpeista, kiinnostuksenkohteista ja oppimisympäristön muokkaamisesta. Perhepäivähoitajien työn tukena ovat päiväkodin johtajan lisäksi perhepäivähoitajien tiimit sekä varahoitoyksikkö.

Yksiköiden ja tiimien säännölliset tapaamiset, työn dokumentointi sekä suunnittelu- ja arviointijärjestelmä toimivat yhteisen tietoisuuden ja jatkuvan kehittämisen välineinä. Tavoitteellinen vuoropuhelu tiimien, päiväkodin johtajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan välillä, tiimikäynnit ja kehityskeskustelut esihenkilön kanssa sekä varhaiskasvatuksen yhteinen koulutussuunnitelma tukevat henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittymistä. Kasvattajien hyvinvointi välittyy lapsille ja luo turvallisuutta. Kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden toteutuminen vaatii kasvattajayhteisön hyvää johtamista, työhyvinvointia tukevaa toimintaa ja kasvattajalta omasta itsestään huolehtimista.

2.7.1. Ajattelu ja oppiminen

Järvenpäässä painotetaan kasvattajien ja lasten välistä dialogia, jolla tuetaan lasten oman ajattelun sekä ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä. Lasten ideat ja ajatukset omista tuotoksistaan, varhaiskasvatustoiminnasta ja oppimisympäristöistä ovat suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtia. Toteutuneesta toiminnasta otetut kuvat ja videot, konkreettiset tuotokset ja lasten ajatukset tallennetaan sähköiseen kasvunkansioon ja/tai ryhmätiloihin lasten ja huoltajien nähtäville, arvioitavaksi ja toiminnan uudelleen suuntaamiseksi. Keskeistä ajattelun taitojen edistämisessä on lapsen osallisuuden mahdollistaminen oman oppimisensa suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja uudelleen suuntaamisessa kuvallisten dokumenttien ja kasvattajan sanallisen tuen avulla. Kasvattajat ottavat huomioon lasten moninaiset tavat oppia antamalla aikaa pohdintaan, tutkimiseen ja kokeilemiseen erilaisissa ryhmissä ja ympäristöissä. Kasvattaja toimii lapsille mallina asioihin ja ilmiöihin suhtautumisessa sekä toisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa olemisessa.

2.7.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Järvenpäässä jokaisen lapsen kulttuurinen tausta huomioidaan ryhmän toiminnassa ja oppimisympäristössä. Vuoden kiertoon liittyvät juhlat sekä erilaiset vierailut ja tapahtumat rikastuttavat varhaiskasvatuksen arkea. Lasten esittämiin kysymyksiin tarttuminen ja tutustuminen ryhmän lasten erilaisista kulttuuritaustoista nouseviin tapoihin ja kieleen lisäävät lasten tietoisuutta ja kulttuurista osaamista. Ryhmän arjessa painottuu turvallisen ja hyvän ryhmähengen luominen, jolloin jokainen lapsi kokee olevansa osa ryhmää. Hyviä tapoja ja toisen ihmisen hienotunteista ja arvostavaa kohtaamista harjoitellaan arjessa.

2.7.3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Järvenpään varhaiskasvatuksessa itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja harjoitellaan kasvattajan tukemana. Harjoitteluun käytetty aika nähdään arvokkaana. Kannustamme lasta kokeilemaan ja oppimaan innostavassa ja välittävässä ilmapiirissä. Huomaamme vahvuuksia jokaisessa lapsessa ja mahdollistamme kullekin onnistumisia, iloa ja oppimisen tilanteita. Kasvattajatiimi arvioi ja kehittää ruokailuun, lepoon, ulkoiluun ja pukemistilanteisiin liittyviä toimintatapoja vastaamaan lasten tarpeisiin ja mahdollistamaan lapsen omaa toimijuutta. Lasten liikkuvan elämäntavan vahvistaminen on tärkeää. Tätä tuetaan mahdollistamalla ja monipuolistamalla liikkumista mm. säännöllisillä metsäretkillä, tilajärjestelyillä ja tiloissa olevilla välineillä. Tunnetaitojen harjoittelu tapahtuu arjessa. Kasvattaja vastaa lasten erilaisiin tunnetiloihin lämpimästi ja tarkoituksenmukaisesti sekä keskustelee lasten kanssa arjen tilanteista ja niiden herättämistä tunteista.

3.1. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Järvenpään varhaiskasvatuksessa kasvattaja tiedostaa, että hänen oma tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapselle. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää toimintatapojen ja pedagogiikan johtamista, henkilöstön, lasten ja huoltajien osallisuuden turvaamista ja sitoutuneisuutta yhteisiin toimintatapoihin. Järvenpään varhaiskasvatuksen johtaminen ja tiedonkulkurakenne tukevat kehittävää työtä. Yksikkötasolla säännölliset, henkilöstö- ja tiimipalaverit sekä varhaiskasvatuksen opettajien yhteissuunnittelu mahdollistavat jatkuvaa toiminnan arviointia. Kasvattajien järjestelmällinen itsearviointi ja jatkuva työn kehittäminen ovat luonteva osa järvenpääläistä varhaiskasvatusta. Pienryhmätoiminta on oleellinen osa järvenpääläisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria.

Varhaiskasvatusjohtajalla, palvelupäälliköllä ja päiväkodin johtajilla on vastuu toimintakulttuurin kehittämisestä järvenpääläisen yhteisöohjautuvan johtamiskulttuurin mukaisesti. Kehittämisen perustana toimii paikallinen arviointitieto ja yhteiskunnallinen tutkimustieto. Toteutuksessa hyödynnetään muun toiminnan ohessa tehdyn kehittämistyön lisäksi erilaisia valtakunnallisia hankkeita. Toimintakulttuurin kehittämiseen osallistuu yksiköiden koko henkilöstö, lapset ja huoltajat. Toimintakulttuuria kehitetään oppivan yhteisön

periaatteiden mukaisesti kokeilemalla monipuolisia työtapoja ja uusia ratkaisuja oppimisympäristöissä sekä kehittämällä ammatillista osaamista yksiköissä ja yhteistyöverkostoissa. Osaamista jaetaan yksiköissä ja yksiköiden välillä aktiivisesti.

Toimintakulttuuriin liittyviä monipuolisia työtapoja ja pedagogiikkaa kuvataan tarkemmin luvussa 4.

3.2. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Järvenpäässä erilaiset oppimisympäristöt – sisällä, ulkona, luonnossa ja lähiympäristössä – muodostavat kokonaisvaltaisen oppimisen ympäristön, joka kannustaa aktiiviseen tutkimiseen sekä yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

Järvenpään varhaiskasvatuksen yhteiset turvallisuusohjeet ohjaavat turvallisuuden huomioimista kaikessa toiminnassa. Varhaiskasvatussyksiköiden turvallisuutta johdetaan osana laadun johtamista.

Lapsille järjestetään yhdenvertaiset toimintamahdollisuudet ja kokeilemaan kannustava toimintaympäristö. Oppimisympäristöissä toimimisen säännöt ja kiellot ovat harkittuja ja pedagogisesti perusteltuja. Kasvattajat luovat yhdessä lasten kanssa eri oppimisympäristöistä turvallisia ja viihtyisiä lasten omia paikkoja. Kasvattajat ja lapset suunnittelevat, arvioivat ja muokkaavat yhdessä toimintaympäristöä lasten ideoiden, ehdotusten ja kehitystarpeiden mukaisesti.

Järvenpää on kaupunkina monipuolinen ja kiinnostava varhaiskasvatuksen oppimisympäristö. Tuusulanjärven kulttuuriympäristö sekä luonnon läheisyys tarjoavat monia mahdollisuuksia erilaisille retkille omassa kaupungissa. Tutustumalla oman varhaiskasvatuksen lähialueisiin kuten metsiin, puistoihin, liikuntapaikkoihin ja muuhun kotikaupungin rakennettuun ja luonnonvaraiseen ympäristöön sekä kulttuuriympäristöön, lapsi luo pohjaa omalle kotiseutusuhteelleen. Järvenpäässä hyödynnetään eri yhteistyökumppaneiden, kuten kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntatoimen tarjoamia mahdollisuuksia.

3.3.1. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Järvenpään varhaiskasvatuksessa yhteistyö ja vastavuoroinen suhde huoltajan ja kasvattajan välillä rakentuu jo aloituskeskustelusta ja tutustumiskäynneistä alkaen. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä yhdistyvät lapselle kahden tärkeän tahon tiedot ja kokemukset: huoltajien omaa lastaan koskeva ja kasvattajien ammatillinen asiantuntemus. Kasvattajan tehtävänä on huolehtia siitä, että yhteistyö huoltajien kanssa tukee lapsen hyvinvointia ja vahvistaa huoltajien osallisuuden kokemusta. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja

käytetään tarpeen mukaan tulkkia. Huoltajilla on myös mahdollisuus tutustua ja osallistua lapsensa varhaiskasvatuspäivään.

Varhaiskasvatus alkaa lapselle yksilöllisesti suunnitellun, riittävän tutustumisajan jälkeen lapsen tahdissa. Tarkempi kuvaus lapsen varhaiskasvatuksen aloittamisen käytännöistä yksiköissä on kirjattu lukuun 2. Yhteistyö huoltajien kanssa on päivittäistä ja avoin vuorovaikutus lapsen tuonti- ja hakutilanteissa on tärkeä perusta lapsen hyvinvoinnille sekä huoltajien ja kasvattajien yhteisen tietoisuuden vahvistumiselle. Lapsen huoltajilla on mahdollisuus osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Järvenpäässä on käytössä sähköinen järjestelmä, joka osaltaan mahdollistaa varhaiskasvatuksen ja kodin välistä vuorovaikutusta ja viestintää. Lapsen pedagogiseen dokumentaatioon tallennetaan mm. lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sekä valokuvia.

Päivittäisen yhteistyön lisäksi varhaiskasvatuksessa järjestetään perhe- ja/tai vanhempainiltoja, juhlia ja muita yhteisiä tapahtumia. Tapahtumien tavoitteena on mahdollistaa perheiden keskinäisiä kohtaamisia sekä koko kasvatusyhteisön keskustelua muun muassa yksikön toimintasuunnitelman sisällöistä ja toteutumisesta. Huoltajia osallistetaan yhteisten tapahtumien suunnitteluun sekä toteutukseen. Huoltajat voivat yhdessä perustaa päiväkotiin vanhempainkerhon tai -yhdistyksen. Edellä mainittujen lisäksi huoltajien näkemyksiä kuullaan vuotuisissa asiakastyytyväisyyskyselyissä, päiväkotikohtaisissa osallistamismuodoissa sekä tarvittaessa raatityöskentelyssä.

3.3.2. Yhteistyö eri tahojen kanssa

Järvenpään kaupungin varhaiskasvatus tekee yhteistyötä erilaisten asiantuntijatahojen kanssa. Yksityiset päiväkodit ovat sitoutuneet varhaiskasvatussuunnitelmaan, ja eri toimijat ovat mukana kehittämistyössä ja osin koulutuksissa. Kasvun ja oppimisen tuen palvelut sekä opetuksen avainalue ovat merkittäviä yhteistyötahoja jokapäiväisessä arjessa. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen jatkumo edellyttää hyvää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyösuunnitelma laaditaan yhteistyössä lähikoulujen kanssa vuosittain. Kolmikanta- tai monikantakeskustelut huoltajien, varhaiskasvatuksen opettajan ja alkuopetuksen opettajan sekä muiden tarvittavien asiantuntijoiden kesken toteutetaan lapsen siirtyessä kouluun.

Järvenpään kaupungin kaupunkistrategia sekä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma vuosille 2026–2029 asettaa tavoitteita sisäisen yhteistyön rakentamiselle esimerkiksi liikunta- ja lapsiperhepalveluiden kanssa. Järvenpäässä toimii Perhetalo Joutsikki, jonka toimintaan kuuluu tukea perheitä jo varhaisessa vaiheessa arjen asioissa. Joutsikin lapsiperheiden hyvinvointiohjaajilta huoltajat voivat saada tukea heitä askarruttavissa asioissa. Lisäksi Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tekemä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026–2030 asettaa tavoitteita lasten ja nuorten elintapaohjauksen kehittämiseksi ja osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Lisäksi tavoitteita asetetaan lapsen ja nuoren

turvalliseen arkeen sekä mielen hyvinvoinnille ennalta ehkäisten, varhaisen tuen palveluin ja oppimiskykyä tukemalla.

Kotoutumisen edistämisen ohjelmassa vuosille 2025–2027 puolestaan kuvataan tavoitteita kotoutumistoiminnalle osana peruspalveluita -kuten varhaiskasvatusta. Toimiva rajapintatyöskentely eri toimijoiden kanssa on edellytys lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiselle. Kotoutumispalveluissa opastetaan ja avustetaan maahan muuttaneita toimimaan uudessa kulttuurissa ja asioimaan kotikunnassa. Varhaiskasvatuksen henkilökunta ohjaa tarvittaessa maahan muuttaneita huoltajia kotoutumispalveluihin. Kotoutumispalveluissa tuetaan esimerkiksi varhaiskasvatukseen liittyvien hakemusten tekemisessä ja sähköisessä asiointissa.

4.1. Pedagogisen toiminnan viitekehys

Järvenpäässä pedagogista toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään järjestäjän, varhaiskasvatusyksikön ja kasvattajatiimien toiminnan tasolla. Säännöllisissä ja toimivissa rakenteissa tieto kulkee sujuvasti ja keskustelu pedagogisesta viitekehuksesta tavoittaa kaikki toiminnan laadukkaassa toteuttamisessa tarvittavat tasot. Päiväkodin johtaja vastaa yksikkönsä osalta, että sen keskustelu- ja kokousrakenteet, vuosittain laadittava toimintasuunnitelma, käytetyt työtavat ja oppimisympäristöjä koskevat ratkaisut mahdollistavat perusteissa kuvatun pedagogisen viitekehysten mukaisen toiminnan.

Tiimin pedagogista toimintasuunnitelmaa laaditaan, tarkastellaan ja kehitetään havainnointitietoon perustuen viikoittain varhaiskasvatuksen opettajan johdolla. Tiimin toimintasuunnitelmaa laadittaessa, arvioitaessa ja sitä kehitettäessä on keskiössä niin lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat kuin perusteissa kuvattu pedagogisen toiminnan viitekehys kokonaisuudessaan. Lasten ja lapsiryhmän tarpeet samoin kuin varhaiskasvatuksen sisällölliset tavoitteet yhdistyvät kasvatusyhteisön ja yksittäisten kasvattajien tietoisissa pedagogisissa toimintatavoissa. Perhepäivähoitajien pedagogisen toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen tukena ovat päiväkodin johtaja, perhepäivähoitajien tiimit ja erityisopettaja.

4.3. Monipuoliset työtavat

Järvenpäässä toimitaan tarkoituksenmukaisissa pienryhmissä ja yhtäaikaista toimintaa porrastetaan. Pienryhmiä suunnitellaan tiimipareissa tai -trioissa joustavasti yli ryhmärajojen. Pienryhmät muodostetaan huomioiden lasten tarpeet ja toiveet, mielenkiinnonkohteet, lasten osallisuus ja toiminnan tavoitteet. Pienryhmätoiminnalla tarkoitetaan kasvattajan toimimista pienryhmänsä mukana pedagogisesti mielekkään toiminnallisen kokonaisuuden, kuten leikin, ulkoilun ja ruokailun ajan. Näin toimien luodaan perustaa lasta osallistavalle toiminnalle.

Leikin ja liikkumisen mahdollistaminen ovat vakiintuneet keskeisimmiksi järvenpäälaisiksi työtavoiksi. Yksittäiset kasvattajat, kasvattajatiimit ja kasvatusyhteisöt tekevät valintoja ja päätöksiä siten, että lapsilla on mahdollisuus liikkumiseen sekä pitkäkestoiseen ja sitoutuneeseen leikkiin. Työtapoja suunnitellaan, valitaan ja arvioidaan yhdessä lasten kanssa. Järvenpään varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja oppimiseen soveltuvia kohteita, materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää digitaalisia työvälineitä ja oppimisympäristöä.

4.5.3. Minä ja meidän yhteisömme

Järvenpään varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan mahdollisuus saada tietoa ihmisten erilaisista perinteistä, historiasta, toimintatavoista ja katsomuksista oma ikä- ja kehitystaso huomioon ottaen. Lapset saavat ilmaista eettisiä tai katsomuksellisia pohdintojaan ja tehdä kysymyksiä asioista. Kasvattajat mahdollistavat lasten ihmettelyn, moninaiset arjen kohtaamiset ja vuoropuhelut.

Varhaiskasvatuksessa voidaan osallistua eri seurakuntien järjestämiin tilaisuuksiin. Osallistuttaessa seurakuntien tilaisuuksiin tai toimintaan, järjestetään rinnalle vaihtoehtoista toimintaa. Molempien sisällöistä tiedotetaan huoltajia ennakoon, jolloin huoltajat voivat päättää kumpaan toimintaan lapsi osallistuu. Järvenpäässä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä myös kaupungin muiden eri toimijoiden ja yhdistysten sekä seurojen kanssa.

Mediakasvatuksessa hyödynnetään erilaisia mediasisältöjä, kuten painettuja ja digitaalisia kuvia ja tekstejä. Kasvattajat tukevat lasten omien sisältöjen tuottamista tarjoamalla siihen monipuolisia mahdollisuuksia, kuten lasten omia uutisia tai tallenteita. Kasvattajat huomioivat ja hyödyntävät mediasisältöjen vaikutusta lasten leikeissä, vertaissuhteissa, kokemusmaailmassa sekä harjoittelevat yhdessä lasten kanssa turvallisia median käyttötaitoja. Järvenpään varhaiskasvatuksessa mediakasvatusta tukevat kussakin yksikössä toimivat digivastaavat.

5.2.1. Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Järvenpään varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä kuulla ja kunnioittaa huoltajien asiantuntijuutta oman lapsensa asioissa, jotta jokaiselle lapselle voidaan tarjota hänen kehitystasonsa mukaista opetusta ja tukea. Huoltajien kanssa keskustellen suunnitellaan tarvittava tuki ja siihen liittyvät järjestelyt. Myös lapsen kanssa keskustellaan hänen oppimisestaan ja kokemuksistaan varhaiskasvatuksessa lapsen ikätaso ja valmiudet huomioiden. Henkilöstön ja huoltajien tekemät havainnot täydentävät lapsen kertomaa. Vuoropuhelu huoltajien kanssa lapsen varhaiskasvatuksesta sekä sen tavoitteista ja tuen mahdollisuuksista on säännöllistä ja toteutuu päivittäisissä kohtaamisissa, puhelimitse,

sähköisesti viestimällä sekä sovituissa tapaamisissa. Tarvittaessa tuki suunnitellaan, toteutetaan ja sen vaikutuksia arvioidaan muiden tuen ammattihenkilöiden monialaisena yhteistyönä. Kun lapselle annetaan tehostettua tai erityistä tukea, varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tuen suunnitteluun ja arviointiin säännöllisesti.

Lapsen siirtyessä toiseen varhaiskasvatuksen toimipaikkaan tai esiopetukseen tiedot lapsen tarvitsemasta tuesta välitetään yhteisen tiedonsiirtokeskustelun kautta. Keskusteluun osallistuvat huoltajien lisäksi edellisen ja uuden varhaiskasvatusryhmän opettaja tai muu kasvattaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä muut tarvittavat asiantuntijat. Lapsen tuen järjestämisen kannalta välttämätön tieto voidaan siirtää myös ilman huoltajien suostumusta. Tällöinkin pyritään ensisijaisesti siihen, että toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa tai mikäli se ei ole mahdollista, huoltajille kerrotaan, mitä tietoa lapsesta on välttämätöntä siirtää.

5.2.2. Monialainen yhteistyö

Järvenpäässä toimii perhekeskustiimi, moniammatillinen ryhmä, jonka asiantuntemusta hyödyntäen voidaan arvioida ja suunnitella lapsen ja perheen tarvitsemaa tukea huoltajien suostumuksella. Perhekeskustiimi kokoontuu säännöllisesti, ja siihen voivat osallistua neuvolalääkäri, terveydenhoitaja, puheterapeutti, toimintaterapeutti, fysioterapeutti, psykologi ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja, sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettaja, perheneuvolan edustaja tai lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimii tässä yhteistyörakenteessa vastuuhenkilönä välittäen tietoa lapsen tarvitsemasta tuesta huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä moniammatillisen ryhmän välillä. Yksityisen varhaiskasvatuksen vastuuhenkilönä toimii lapsen varhaiskasvatuksen opettaja tai päiväkodin erityisopettaja.

Tuen tarpeen liittyessä lapsen tai perheen elämäntilanteeseen perhe ohjataan Järvenpään kaupungin lapsiperheiden hyvinvoinnin ohjauspalveluiden tai Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluiden piiriin. Varhainen avoin yhteistyö tähtää lasten ja perheiden tukemiseen sekä riskien vähentämiseen. Tavoitteena on toimia riittävän varhaisessa vaiheessa, jo silloin kun tukemisen mahdollisuuksia ja toimintavaihtoehtoja on runsaasti olemassa. Varhaisen tuen Perhetalo Joutsikki tukee perheitä arjen pulmissa. Perhetalo Joutsikki ja varhaiskasvatus kehittävät yhteistyötään siten, että huoltajien on mahdollisimman luontevaa ja helppoa asioida ja saada tukea arkeen perhettä askarruttavissa asioissa. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen perhesosiaalityö ottaa vastaan varhaiskasvatuksen ja huoltajien yhteydenotot sosiaalihuollon tuen tarpeen arvioimiseksi sekä laaditut lastensuojeluilmoitukset. He toimivat myös henkilöstön konsultatiivisena tukena tarvittaessa.

5.2.3. Varhennettu oppivelvollisuus ja siihen liittyvä yhteistyö

Järvenpäässä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen asiantuntijat toimivat kiinteässä yhteistyössä erityisesti silloin, kun arvioidaan lapsen tarvitsemaa tukea ja oikeutta varhennettuun oppivelvollisuuteen. Perusopetuksen konsultoivan erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään arvioinnissa tarpeen mukaan. Kasvun ja oppimisen tuen päällikkö tekee päätöksen varhennetun oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta huoltajien hakemuksen ja asiantuntijan suosituksen perusteella. Lisäksi varhaiskasvatuksen toimijat, huoltajat sekä esimerkiksi lapsen kuntoutusta toteuttavat asiantuntijat arvoivat yhteisessä keskustelussa lapsen tarvitsemaa tukea ja oppimisedellytyksiä päätöksen tueksi.

5.3.1. Yleinen tuki

Järvenpään varhaiskasvatuksessa yleisen tuen avulla turvataan jokaiselle lapselle parhaat mahdollisuudet kehittyä ja oppia. Sekä päiväkodissa että perhepäivähoidossa lapsen tuen toteutumisesta vastaa päiväkodin johtaja.

Yleisen tuen aikana säännöllinen konsultatiivinen yhteistyö varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kesken on ensisijaista. Yleisessä tuessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja seuraa ja havainnoi varhaiskasvatusikäisten lasten kehityksen edistymistä ja oppimisvalmiuksien kehittymistä yhdessä henkilöstön kanssa. Säännöllinen havainnointi ja arviointi mahdollistavat varhaisen tuen tarpeen tunnistamisen ja tarvittavien tukitoimien käynnistämisen. Varhaiskasvatuksen opettajan, huoltajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa arvioidaan lapsen tarvitsemaa kehityksen ja oppimisen tukea yhdessä huoltajien kanssa.

Järvenpäässä yleisen tuen aikana käytettäviä erilaisia pedagogisia menetelmiä on kuvattu paikallisissa ohjaavissa dokumenteissa. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset työskentelytavat, visuaalisen tuen menetelmät, pedagogiset ohjausmenetelmät, yhteistyön eri muodot ja oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut.

Kunnallisesta varhaiskasvatuksesta vastaava palvelupäällikkö tekee hallintopäätöksen yleisen tuen aikana lapselle annettavista tukipalveluista päiväkodin johtajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan valmisteleman esityksen pohjalta. Yksityisen palveluntuottajan esityksestä päätöksen tukipalveluista tekee yksityisestä varhaiskasvatuksesta vastaava palvelupäällikkö. Päätöksentekijä tiedottaa huoltajia päätöksestä. Huoltajia kuullaan ennen päätöksentekoa hallintolain mukaisesti. Huoltajille toimitetaan kutsu kuulemistilaisuuteen ja heille annetaan mahdollisuus tutustua kuulemisen kohteena olevaan sisältöön ennen kuulemistilaisuutta. Kuulemistilaisuudessa huoltajilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä asiasta. Päätös lapsen tukipalveluista voidaan tehdä, vaikka huoltajat eivät osallistuisi kuulemiseen. Mikäli lapsen tarvitsema tuki tai tukipalvelut merkittävästi muuttuvat tai tuen tarve päättyy, päätetään tehty hallintopäätös ja tehdään tarvittaessa uusi päätös.

5.3.2. Tehostettu tuki

Kun varhaiskasvatuksen opettaja arvioi lapsen tarvitsevan tehostettua tukea, hän keskustelee asiasta lapsen huoltajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Havainnot tehostetun tuen tarpeesta voivat nousta myös huoltajilta. Lapsen omien kokemusten ja ajatusten kuuleminen ja huomioon ottaminen on tärkeää. Henkilöstön ja huoltajien tekemät havainnot täydentävät lapsen kertomaa. Tehostetun tuen aikana lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan pääosin samoin menetelmin kuin yleisen tuen aikana. Menetelmiä on tällöin käytössä yhtä aikaa useampia ja niiden käyttö on intensiivisempää tai pitkäaikaisempaa kuin yleisen tuen aikana. Menetelmät on suunniteltu vastaamaan lapsen yksilölliseen tuen tarpeeseen. Yleisimmin tehostettu tuki toteutuu osana ryhmän tai pienryhmän toimintaa. Lapsen tarvitsemaa tukea suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä varhaiskasvatuksen opettajan, huoltajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kesken yhdessä huoltajien kanssa.

Päiväkodin johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja valmistelevat tehostetun tuen aloittamisen kunnallisesta varhaiskasvatuksesta vastaavalle palvelupäällikölle, joka tekee asiasta hallintopäätöksen. Yksityisen palveluntuottajan esityksestä päätöksen tehostetusta tuesta tekee yksityisestä varhaiskasvatuksesta vastaava palvelupäällikkö. Päätöksentekijä tiedottaa huoltajia päätöksestä. Huoltajia kuullaan ennen päätöksentekoa hallintolain mukaisesti. Huoltajille toimitetaan kutsu kuulemistilaisuuteen ja heille annetaan mahdollisuus tutustua kuulemisen kohteena olevaan sisältöön ennen kuulemistilaisuutta. Kuulemistilaisuudessa huoltajilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä asiasta. Päätös lapselle annettavasta tehostetusta tuesta voidaan tehdä, vaikka huoltajat eivät osallistuisi kuulemiseen. Mikäli lapsen tarvitsema tuki tai tukipalvelut merkittävästi muuttuvat tai tuen tarve päättyy, päätetään tehty hallintopäätös ja tehdään tarvittaessa uusi päätös.

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsen tuen toteuttamisesta sekä toteutumisen seurannasta ja arvioinnista erityisopettajan tuella. Tehostetun tuen toteutumista ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti ja aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Lapselle annettava tehostettu tuki kuvataan tarkemmin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa sen laatimisesta ja erityisopettaja vastaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista.

5.3.3. Erityinen tuki

Järvenpäässä lapsen tarvitsema erityinen tuki rakennetaan inklusiivisten periaatteiden mukaisesti pääsääntöisesti lapsen omaan lähipäiväkotiin. Lapsen tarvitsemasta kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuesta käydään keskustelua huoltajien, varhaiskasvatuksen opettajan, huoltajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös, jonka tekee kasvun ja oppimisen tuen päällikkö. Päätös perustuu varhaiskasvatuksen kasvun ja oppimisen tuen erityisasiantuntijan sekä lapsen erityisopettajan yhdessä laatimaan esitykseen, sekä mahdollisiin asiantuntijalausuntoihin. Yksityisen palveluntuottajan esityksestä päätöksen erityisestä tuesta tekee kasvun ja oppimisen tuen päällikkö. Yksityisestä varhaiskasvatuksesta vastaava palvelupäällikkö sekä varhaiskasvatuksen kasvun ja oppimisen tuen erityisasiantuntija valmistelevat päätöksen. Päätöksentekijä tiedottaa huoltajia päätöksestä. Ennen päätöksentekoa huoltajille tarjotaan mahdollisuus tulla kuulluksi hallintolain mukaisesti. Huoltajille toimitetaan kutsu kuulemistilaisuuteen ja heille annetaan mahdollisuus tutustua kuulemisen kohteena olevaan sisältöön ennen kuulemistilaisuutta. Kuulemistilaisuudessa huoltajilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä asiasta. Päätös lapselle annettavasta erityisestä tuesta voidaan tehdä, vaikka huoltajat eivät osallistuisi kuulemiseen. Mikäli lapsen tarvitsema tuki tai tukipalvelut muuttuvat tai tuen tarve päättyy, päätetään tehty hallintopäätös ja tehdään tarvittaessa uusi päätös.

Monet varhaiskasvatuksessa olevat, erityistä tukea saavat lapset kuuluvat myöhemmin varhennetun oppivelvollisuuden piiriin. Järvenpään käytännöt varhennetun oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisesta löytyvät Järvenpään esiopetuksen opetussuunnitelmasta luvusta 5.

Erityisen tuen aikana varhaiskasvatuksessa tarjotaan lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista, jatkuvaa kehityksen ja oppimisen tukea tarkoituksenmukaisin menetelmin. Yksilöllisesti suunnitellun tuen tarkoituksena on edistää lapsen kehitystä ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa hänen itsetuntoaan ja oppimismotivaatiotaan. Myös erityisen tuen suunnittelussa ja sen vaikutusten arvioinnissa lapsen oma näkökulma, hänen ajatuksensa ja kokemuksensa ovat tärkeitä. Lapsen mielipide otetaan huomioon lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti. Kasvattajien ja huoltajien tekemät havainnot täydentävät lapsen kertomaa.

Järvenpäässä varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama tuki on osa lapsen saamaa erityistä tukea. Erityisopettajan antama tuki on intensiivisempää ja tiiviimpää kuin tehostetun tuen aikana. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki erityisen tuen aikana toteutuu säännöllisenä ja osa-aikaisena. Se voi toteutua samanaikaisopettajuutena, yhteisopettajuutena, pienryhmässä, yksilöllisesti tai konsultatiivisesti.

Lapselle annettava erityinen tuki kuvataan tarkemmin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa sen laatimisesta ja erityisopettaja vastaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista. Kukin lapsen kanssa työskentelevä vastaa omalta osaltaan sovittujen tukitoimien toteuttamisesta yhteistyössä lapsen ja tämän huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa erityisen tuen tavoitteiden toteutumisen arvioinnista ja vaikuttavuuden seurannasta yhdessä lapsen, huoltajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan

ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelma tarkistetaan aina tuen tarpeen muuttuessa, kuitenkin vähintään kahdesti vuodessa.

5.3.4. Tuen muodot

Rakenteelliset järjestelyt lapsen tuen aikana

Lasta voidaan tukea myös rakenteellisin järjestelyin. Esimerkiksi lapsiryhmän suhdeluvun väljennys voidaan tehdä toimintavuodeksi tai muutaman kuukauden ajaksi lapsen tilanteen mukaisesti. Samassa ryhmässä voi olla useita lapsia, joiden suhdelukuja ryhmässä on väljennetty. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien työalueita ja työn painopisteitä arvioidaan vuosittain varhaiskasvatuksen kokonaistilanne huomioiden. Kasvun ja oppimisen tuen resurssien kohdentuminen suunnitellaan vuosittain ja sitä arvioidaan säännöllisesti.

6. Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

Järvenpäässä toteutettavassa, vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvassa, yksityisen palveluntuottajan järjestämässä varhaiskasvatuksessa noudatetaan Järvenpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi varhaiskasvatusyksikköä koskevaan toimintasuunnitelmaan voidaan kirjata vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta koskevia erityistavoitteita.

Päiväkodin johtaja vastaa, että lapsen huoltaja saa riittävästi tietoa käytettävästä toimintafilosofiasta ja varhaiskasvatuksen erityistavoitteista.